

Supilinna Tirin

Aprill 2022

Nr 20



lk 2: Supilinna Selts 20 • lk 12 Konnatiigi tulevik • lk 14 Suur intervjuu: Olev Remsu • lk 18 Lapsepõlv Supilinnas



Foto Kristajin Teedema

On saabunud pidulik hetk – möödub 20 aastat nii Supilinna Seltsi asutamisest kui ka esimestest Supilinna päevadest. Ühtlasi on käesolev Supilinna Tirina number järjekorras kahekümmes.

Oma kodukandi eest seismises pole ju midagi uut – Eestis on peaaegu tuhat külaseltsi. Linnakeskkonnas on kogukonna läbikäimine ja ühishuvide sõnastamine ning kaitsmine siiski palju haruldasemad.

Kahekümne aasta eest algatas pärimusmuusik Aleksander Sünter esimesi Supilinna päevi käima lükates midagi väga olulist ja märgilist. Supilinna Seltsi eeskujul on hiljem sündinud arvukalt teisi linnaosaseid, näiteks Uue Maa linnaosaseid Tallinnas või Karlova Seltsi siinsamas Tartus.

Kuigi olen Supilinna Seltsis olnud pea-

aegu selle algusaegadest peale, on selts minu jaoks siiani paras müsteerium. Üks seltsi asutajatest, Ergo-Hart Västriku on seltsi olemuse viieteist aastat tagasi hästi kokku võtnud: “See on inimeste rühm, keda ühendab miski – tunne, et see keskkond on midagi olulist ja on vajadus midagi selle hüvanguks ja väärtustamiseks ära teha, et seda lihtsalt niisama buldooseriga kokku ei lükataks. Ta on nagu sümbioos naabrivalvest, linnaosa hääletorust ja kodukandiliikumisest, selline vahevorm.”

Viimastel aastatel on aeg-ajalt kerkinud küsimus, kas Supilinna Seltsi on üldse enam vaja. Supilinna Facebooki grupp ja muud moodsad kanalid võimaldavad ilma seltsitagi infot kiiresti tuhandete inimesteni viia ja mõttevahetusi korraldada. Oma huvide eest on supilinnlased alati osanud ja suutnud seista, seltsiga või seltsita. Lea Teedema kirjeldas 2017. aasta Tirinas värvikalt, kuid elanikud nõudsid

linnaalitsuselt juba 1920ndatel, et viletsas seisus Supilinna tänavad tuleb korda teha, sest seal on keeruline liikuda nii jalgsi kui hobusega. Meie linnaosa hea käekäigu eest on ikka seistud, ka 1980ndatel siledamat tänavakatet, paremat elektriühendust ja tänavavalgustust soovides.

Tõepoolest, me saame omavahel suheldud ja linnaosa eest seistes jätkuvalt hakkama, nii seltsiga kui seltsita. Ehk tundub veidergi, aga minu meelest on seltsi suurim tugevus tema kaootilisus – meil pole oma maja/kontorit, keegi ei saa seltsi igapäevatöö eest palka ja seltsi raames tehakse parasjagu seda, mille jaoks aega leitakse.

Kas leitakse tahtmist ja jaksu ka edaspidi Supilinna päevi korraldada või Tirinat välja anda? Ausalt, ma ei tea. Eks aasta pärast paistab!

PEEP MARDISTE,
Supilinna Seltsi juht

Supilinna seltsi algatusel on mõndagi ette võetud, näiteks püstitati Emajõe-äärsele platsile külakiik, mis usinalt kasutamist leiab.

Supilinna Selts 20 — tagasivaade hasartsele algusele

Lood kogus kokku ALIIS LIIN
Fotod erakogudest

Supilinna Seltsi asutamisest saab tänavu 22. mail kakskümmend aastat. See on terve inimpõlv. Selle ajaga on Supilinn palju muutunud. Tänavad on valdavalt saanud kõva katte, vanad majad on ära remonditud ja uusi juurde ehitatud. Kasse, koeri ja joodikuid on tänavatel vähem, autosid aga rohkem, busski käib. Sellele, kuidas seltsi tehti ja mis sellest tänaseks saanud on, vaatavad tagasi mõned selle alguse juures olnud.



MART HIOOB,
linnaplaneerija, seltsi juht
aastatel 2004-2016:

Minu mälus kogunesid inimesed pärast esimesi õnnestunud Supilinna päevi Oa tänavale Maidu poolelioleva maja teisele korrusele Supilinna seltsi asutamiseks. Olin Supilinna päevade ajal reisil Põhja-Itaalias, aga seltsi asutamiseks jõudsin tagasi. Kuna ma Supilinna päevade korraldamise juures olla ei saanud, ei hakanud ma kohe seltsi juhatusse trügima.

Ei saa öelda, et oleksin algusest peale olnud suur seltsi aktivist või üldse Supilinna fänn. Ajapikku see muutus. Seltsiga tekkisid tihedamad kokkupuuted oma erialal töötades ehk Supilinna planeeringuid tehes. Suurepäraseks näiteks oli jõe-äärse nn EUROPANI ala planeerimine. Arhitektuurivõistluse võidutöös olid hooned kavandatud ka Supilinna platsile, mulle tundus aga, et selts võiks siin sõna võtta, et säilitada plats ka tulevasteks ühispidudeks. Mäletan, et aitasin koostada planeeringute kohta kirju, et saavutada miljöösse sobivam planeeringulahendus. Kaks aastat pärast asutamist olin juba seltsi aitamiseга nii tihedalt seotud, et kandideerin juhatusse.

ANU SARV (tollal Haamer), õpetamisoskuste koolitaja:

Mind ajendas Supilinna Seltsi asutamises kaasa lööma vajadus kaitsta Supilinna selle eheduses ja boheemlikkuses ehk siis kaitsta keskkonda, millesse olin elama asunud. Innustav oli ka seltsi asutajate seltskond, kus oli minu jaoks palju inspireerivaid ja ideedega inimesi. Oli tore ja huvitav koos midagi olulist ära teha!

Nägin, et loodaval Supilinna Seltsil on suur potentsiaal linnaosa vajaduste eest seista, olles dialoogipartner Tartu Linnavalitsusele. Seda nii linnaruumiga seonduvates küsimustes kui ka linnaosa kui omalaadse kultuurikatla ressursi

kasutamisel. Esimeses on selts olnud väga edukas ja oma ülesande täiel määral täitnud. Tartu linnavalitsus arvestab seltsiga ja arenduste puhul ei minda seltsist enam mööda. Supilinna päevad ja Tirin on saanud osaks siinsest kultuurist. Asjaolu, et kogukonnapäevad on juba kakskümmend aastat järjest toimunud ja leht ilmunud, on saavutus omaette.





Foto Aliis Liin

PEEP MARDISTE (Pepe), keskkonnakaitsja, seltsi juht aastast 2019:

Supilinna Seltsi loomise hetkeks olin Supilinnas elanud napilt kolm aastat. Ma ei mäleta, millal ma seltsi sattusin, aga päris algatusrühmas ma kindlasti ei olnud. Umbes siis, kui selts alustas, hakkasime aktiivsete tänavanaabritega ajama Lepiku tänavamuuseumi asja, seltsist täiesti sõltumatult. Kogusime infot tänava ajaloo ja selle elanike kohta, intervjuerisime vanaemaid elanikke, pidasime tänavarahvaga koosolekuid.

Seltsi algusaegadest meenub, kuidas ma Mardile, Sassile, Aliisile, Heikile, Naatanile ja teistele imetlusega alt üles vaatasin. Kui mingi arutelu käis, tundus, et nad tunnevad absoluutselt kõiki supilinnlasi ja see tekitas aukartust. Infot mingil x aadressil asuva maja elanike, ajaloo, katusekalde või aknajaotuse kohta puistati nagu varrukast. Pärast 20 aastat hakkas ilmselt ise ka vaikselt sinna klubisse jõudma.

Minu jaoks ongi seltsi kõige olulisem roll olnud supilinnlaste kokkutoomine ja liitmine. On fantastiline kogeda, kui paljud supilinnlased hoolivad sellest, milline näeb välja linnaruum nende koduaiast pisut kaugemal. Pole võimalik saavutada täielikku üksmeelt õige tänavakatte või iga uue hoone väljanägemise osas, kuid aruteludes on paika loksunud ettekujutus sellest, milline Supilinn võiks olla, ja väärtused, mida me jagame. Tehnilises mõttes on seltsi suurim saavutus muidugi see, et Mart Hiobi ja teiste sihikindluse ja põikpäisuse tulemusel kinnistati miljööväärtusliku ala staatus abile selle säilimine, mis teeb Supilinnast Supilinna – suured aiad, hoonte lai laudis, viilkatused, klassikalise klaasijaotusega puitaknad. Selle saavutuse märgilisusest ja tähtsusest saame ilmselt tulevikus paremini aru kui täna.



ALIIS LIIN, jurist:

Supilinna Seltsi asutamise mõte tuli pärast esimesi Supika päevi kuidagi iseenesest ja loomulikult. Seltsi asutajate ringis olid suuresti päevade korraldamisega seotud inimesed. Teine osa oli neid, kes kutsuti kaasa lööma seetõttu, et võis arvata, et nemad on just need, kes vana head Supilinna oma hinges kannavad ja kalliks peavad, tahavad hea seista selle eest, et seal elav meelelaad remontimise ja ümberehitamise, parema elu otsimise tuhinas kaduma ei läheks. Mina olin seltsi asutamisel ka väga selgelt selle meelsuse kandja.

Kindlasti ei näinud ma Supilinna seltsi kui kodukandiliikumise väljendust ega linnaosa esindusorganit. Mind võlutsid Supilinna auklikud ja tolmused tänavad, veel renoveerimata ja veidi räämas majad, rohtukasvanud õued ja nurgatagused, õõsiti varastatud kaablilt isoleeri maha põletavad kriminaalid, tänavatel ja õuedes õlut joovad ja maailma asjades selget seisukohta omavad alkoholisõbrad. Mulle tundus, et inimesed jagunevad laias laastus kaheks – ühed, kes näevad kõiges selles ilu ja hoidmisväärsust, ja teised, kes peavad Supikat Tartu linna häbiplekiks, kohaks, mis tuleb kiiremas korras „korda teha“. Minu kujutluses me asutasime Supilinna seltsi selleks, et seda vana Supilinna väärtuslikuks pidavad inimesed kokku tuua ning teha üheskoos omalt poolt kõik, et säilitada Supika hinge, siinset keskkonda ja elulaadi. Ma pole kunagi arvanud, et Supilinn on või peaks olema üksnes siin elavate inimeste huvi. Supilinn võiks olla väärtus, võimalus ja uhkus kogu Tartu linnale, aga tegelikult tervele Eestile. Me lõime seltsi selleks, et seda väärtust teadvustada ja alles hoida.

Muide, Supilinna Seltsi 43-st asutajaliikmest päris arvestatav hulk ise Supilinnas ei elanud, mõned olid suisa väljastpoolt Tartut. Minu meelest näitab ka see, et vastsel seltsil oli laiem kõlapind ja tähendus kui vaid konkreetse piirkonna kinnisvaraomanike ühendusel, kelle peamine eesmärk on hea seista oma liikmete elukeskkonna eest.



LEA TEEDEMA, ajaloolane:

Minu ja Ago (Lea abikaasa Ago Teedema – *toim.*) jaoks oli seltsi astumine täiesti iseenesestmõistetav. Mulle on Supilinn osa lapsepõlvest, siin elasid mu vanaema-vanaisa ja onu oma perega. Käisin neil tihti külas. Minu jaoks oli Supilinn toona turvaline ja huvitav paik, taustaks ema värvikad jutud, kuidas ta noore tudengina 1940ndate lõpu segastel aegadel pidi õppimise kõrvalt majaehitusega maadlema ja ametnikke moosima.

Lapsepõlvemälestused ja ema jutud tekitasid Supilinna ajaloo vastu huvi. 1980ndate lõpus kolisime ise siia elama. Selleks ajaks oli Supilinn muutunud, rohkem räämas, turvalisust oli vähem, linnaosa oli justkui koost lagunemas. 1990ndatel see kõik süvenes, osa maju tühjenes, ümbruskonda tekkis

imelikke ja mitte eriti meeldivaid naabreid. Vägisi hakkas tunduma, et linnaosa ongi hääbuma määratud ja äkki peaks ise ka mujale kolima.

Esimesed Supilinna päevad töid äratundmise, et neid inimesi, kellele Supilinn korda läheb, on palju. Meie jaoks oligi tookord see äratundmine ja sellega kaasnev lootus olukorra muutmiseks kõige suurem ajend, miks me seltsi astusime. Algusaegadest on mees see tegutsemisrõõm ja tahe. Õnneks on neid tegutsemisrõõmu ja tahtega inimesi senini jätkunud ning selts on ennast suutnud tõestada nii linnavõimu kui ka supilinnlaste silmis.

HEIKI VALK, arheoloog:

Kahekümne aasta eest olid ajad teistsugused. Supilinn oli veel selline, nagu nõukogude ajast jäänud – sõjaeelne linnaosa suurte aedade, hädapäraselt kapremonditud majade ja vene ajal valdavalt kruusa alla maetud munakivitänavatega. Arendused polnud siia veel jõudnud.

Enam-vähem endine püsis ka elanikkond – pensionile jäänud töölised, asotsiaalid ja tudengid. Lisandunud oli aga ka uut – varasemad tudengid, keda oli siia kodu soetama toonud Supilinna eriline õhustik. Just sellelt pinnalt sündis Supilinna Selts ja seda väga selge eesmärgiga: hoida ja teadvustada Supilinnas säilinud pehmeid väärtusi – ajaloolist linnaruumi, rohelist ja seda kirjeldamatut, mis teeb Supilinnast Supilinna.

Hoida Supilinna sellisena, nagu ta tollal oli. Tartu esimese linnaosaseltsi loojateks olid kultuuriinimesed eesotsas Aleksander Sünteriga. Küllap teadvustati end ka kogukonnana, tunnetati võimalust elustiili kaudu hoida ja taasluua seda omalaadset miljööd.

Kahekümne aastaga on palju muutunud, nii Supilinna välimuses kui inimestes. Supilinnast on saanud heakorrastatud ja iga aastaga üha enam eurostandarditele vastav linnaosa, kus kinnisvarahinnad ei jää alla kesklinna omadele. Progressiivne meelelaad nimetab toimunud arenguteks, kuid võimalik on asja näha ka teisiti. Iga asi toimub millegi arvel. Tühjad krundid ja Emajõe äärne roheala on täis ehitatud, Supilinnast „maale“ ei saa enam ilma uusarendusi läbimata, vähenenud on roheline linnaruum, laululindude ja siilide asemele on tulnud autod ja parklad. Paljude uute majade välimus ega suurus ei arvesta ümbritsevat.

Ilu on vaataja silmades. Selts on suutnud mõndagi hoida, ära hoida ja suunata. Hoida on suudetud Tirinat ja Supilinna päevi, mõneti ehk ka kujundada väärtushinnanguid ja arusaamu. Uusehitustega oleks võinud minna palju halvemini, nagu näiteks Tallinna Kalamajas. Samas ei ole ohud möödas. Kuna uusarendused nõuavad jätkuvalt ruumi juurde, tuleb lammutada vana. Lihtne on saada ekspertiisi, mis tunnistab enam kui sajandi vanuse puumaja 80% ulatuses amortiseerunuks.

Muutused on osa elust – vana kaob, uus ja teistsugune tuleb asemele. See on elu üldine reegel ja toimib ka Supilinna Seltsis. Kahekümne või kümne aasta taguse ajaga tunduvad siingi raskuspunktid olevat nihkunud. Aja vaim on teine ja tõdeda võib arenguid, mis on seltsi viimas Supilinnale ainuomast linnaruumi hoidvast seltsist nn kogukonnaseltsiks. Ühena mitmetest omataolistest, aga kas ka omanäolisena? Et asi toimiks, on vaja ideed, eesmärki ja tegevust. Muutunud on mõndagi, nii et vahel on tulnud tahtmine küsida, kas see on ikka seesama selts.



Mis on hästi ja mis võiks paremini olla? Plussid-miinused

Võib rahul olla või on isegi hästi:

- + Kroonuaia ja Marja tänava vahelisel lõigul rekonstrueeritakse Oa tänavat.
- + On alustatud konnatiigi puhastamise projekteerimist ja selle keskkonnamõjude hindamist.
- + Tähtvere/Kroonuaia ja Tähtvere/Marja tänavale on tehtud kaks uut ülekäigurada.
- + Marja ja Lubja tänava vahel pandi käima ajutine parv.
- + Tähtvere tänava algusesse on pandud uus tänavakate.
- + Kohalik rahvas tegi Supilinna alla talisupluse koha ja tiigile uisuringi.
- + Spordiparki pandi üles tasa-kaalulindid ehk *slackline*'id.
- + Emajõe vabaujula kaasajastamine võitis kaasava eelarve konkursi.

Veel märkamisi:

- + Oa tänaval avastati Põhja-sõja aegne matmispaik.
- + Herne 17 plangule on ilmunud vahvad kassipildid.

Teeb muret või nõuab tähelepanu:

- Meloni 12 puumaja lammutati.
- Õlletehase tehno- ja tootmisrajatisi laiendati Tähtvere tänava suurte puudega roheala arvelt.
- Oa tänava plastitehasel on plaan veel vähemalt 10 aastat tegutseda.
- Supilinna kesklinnapoolses osas on parkimiskoormus üha suurenenud.
- Kõnniteedel parkivad tõuksid segavad liiklust ja riivavad silma.
- Vandaalid lõhkusid äsja taastatud kiike.

Emajõe tänava kandi arengud

Büroohotell uueneb

Emajõe büroohotell avati endise Emajõe sauna kompleksis 1997. aastal. Alustati möbleeritud ruumide üürimisega ajutist peatuspaika vajavatele ettevõtetele. Täna tegutsevad vanades telliskivihoonetes pigem püsiüürnikud. Nüüd, 25 aastat hiljem plaanitakse hoonetekompleksi põhjalikku remonti ja ümberehitamist, sh korterite väljaehitamist katusekorrusele.

Büroohotelli vedav Emajõe Halduse OÜ on arhitektuuribüroo MA toel koostanud ümberehituste plaane tutvustava eskiislahenduse, mis on esitatud linnavalitsusele. Linnavalitsuse soovitusel kohtusid arendajad ja arhitektid 2021. aasta suvel ja sügisel kahel korral ka Supilinna Seltsi esindajatega, et plaane tutvustada. Ümberehituses on palju positiivseid jooni, näiteks soov avada Emajõe 1a ja 1b suur sisehoov vabaks liikumiseks, rajada kohvik ja galerii.

Seltsi häiris kõige enam arhitektide soov kujundada hoonetele lisatav kolmas korrus kandiliste suurte klaaspindadega. Hooned on otse Emajõe kaldal ja paistavad kaugele ning klaasist katusekorrus ei sobituks miljöösse. Selts selgitas nii arendajale kui linnavalitsusele oma seisukohta, et miljöö säilimise huvides peaks vintskapid järgima ajaloolise hoonete kujundust ning ei tohiks sellele vastanduda. Väiksemaid etteheiteid oli seltsil veel. Muinsuskaitselistel kaalutlustel ei pooldanud ka linnavalitsus

klaasist katusekorrust ja pall on hetkel koos linnapoolsete rangete projekteerimistingimustega jälle arhitektide käes.

Plastmassivabriku ümber käivad vaidlused

Oa ja Emajõe tänavate vahel on kiigeplatsi kõrval aastakümneid töötanud tehas, milles lihtsustatult öeldes purustatakse suuri plastijäätmeid väikesteks graanuliteks, mida saab omakorda kasutada uute toodete valmistamiseks. Põhimõtteliselt igati tänuväärne tegevus, kui... tehas ei paikneks keset elurajooni.

Plastmassitehase naabruses (eelkõige Emajõe, aga ka Oa ja Kartuli tänavatel) elavad inimesed kurdavad aastaid tehasest tuleva müra ja vibratsiooni üle. Plastmassivabriku omanik OÜ Lipland tegi 14 aasta eest detailplaneeringu, mille kohaselt tuleks kinnistule tehase asemel kolm kortermaja kokku kuni 28 korteriga. Oma kodude kõrval asuvat tehast on naabrid endi sõnul seni nurisemata tolereerinudki just ootuses, et kui kehtiv keskkonnaluba aastal 2023 lõpeb, siis tüütu tehas suletakse ja algab elumajade ehitus. Ka äsja uuenenud linna üldplaneering näeb ette Oa 13 kinnistut elamumaana, mitte tootmiskohana.

Mõne kuu eest andis OÜ Lipland aga Keskkonnaametisse taotluse pikendada keskkonnaluba tähtajatult, et tootmist jätkata. Vastavalt seadusele kaasati menet-

lusse ka naabrid ja arusaadavalt on protest tehase jätkamise vastu vali.

Tehase omanik väitis 16. veebruaril 2022 Keskkonnaametis toimunud kohtumisel kohalike elanikega, et plaanib tootmist jätkata kümnekond aastat ja siis kinnistu elamuehituseks müüa. Mürarikkast naabrist tüdinenud elanikud pakkusid, et kuna Oa 13 on väga magusas asukohas asuv kinnistu, oleks omanikul kasumlik kinnistu praegu maha müüa ja kolida tehas 10 aastaks mõnda linnapiiril asuvasse tööstusparki, kus maa palju odavam. Kuna keskkonnaloa taotluses oli palju vigu ja see tuleb uuesti esitada, kestab arutelu tehase tuleviku üle ilmselt veel kuid.

Emajõe tänava alguse tühi krunt läks müüki

Hiljuti müüdi aastakümneid tühjana seisnud Emajõe, Kroonuaia ja Oa tänavate vahel asuv suur kinnistu Vallikraavi Kinnisvarale. Mõned mäletavad seda kohta Pikkuusi laona, sest olümpiavõitja firmal oli seal ladu, mis 1996. aastal maha põles. Botaanikaia kõrval asuv tellistest endine tööstushoone aadressil Kroonuaia 76 on mälestis ja säilib. Ülejäänud kinnistu hoonestamise plaane veel pole, aga neid saame ilmselt lähiaastatel näha ja arutada.

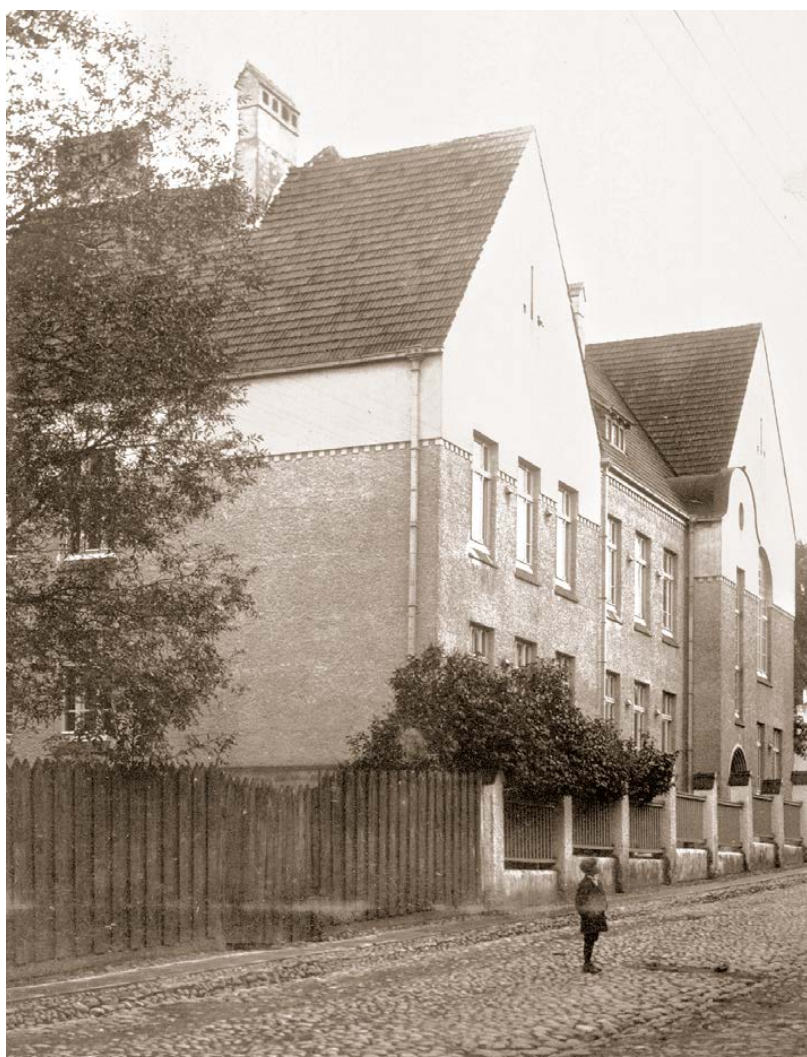
Uudiseid vahendas
PEEP MARDISTE



Arhitektide üks esialgseid nägemusi büroohotelli uuest ilmeist.



Viie tänava ristmik umbes 20 aastat enne koolihoone ehitamist. Foto: ERM Fk 542:82



1930ndatel võis rahumeeli keset tänavat fotograafile poseerida.
Foto: ERM Fk 2821:252

6 klassiruumiga koolihoone →
paar aastat pärast valmimist.

Foto: ERM Fk 358:50



Jalutuskäik ajas

Kroonuaia tänav koolimaja läbi aegade

Tekst PEEP MARDISTE



**Supilinlaste hulgas hinnatud
Kesklinna kooli hoonel on värvikas
ajalugu. 1912. aastal ehitati uus
koolimaja Botaanika tänavale.**

Varem sageli erinevate hoonete vahel kolinud ja kitsastes oludes tegutsenud Tartu 1. ja 5. algkoolile ehitati uus koolihoone Botaanika tänavale (praegune Kroonuaia) 1912. aastal. Arved Eichhorni projekti järgi ehitusmeister G. Darmeri poolt rajatud juugendlikus koolihoones oli kuus klassiruumi. Tegu oli esimese kaasaja hügieeninõuetele vastava koolihoonega Tartus, kuhu projekteeriti kanalisatsioon ja gaasivalgustus. Hoonel oli suur saal uhke kaarjast aknaga, hoone kõrval asus ka tiik.

Kool tegutses algselt segakoolina, hiljem ka tütarlastekoolina.

Nõukogude ajal oli hoones Tartu XI 8-klassiline kool ja koolile rajati 1965. aastal uus tiib, tänane oranži värvi "keskmine" osa. Aastatel 1989–2002 õppisid Kroonuaia 7 asuvas koolis erivajadustega õpilased. 2002. aastal kolis Tartu Kesklinna Kool naabrusest (Lai 26/28) ajaloolisse Kroonuaia tänava koolihoonesse ja 2007 valmis suur juurdeehitus.



Kaunis aed oli 1980ndatel kooli ees veel kenasti püsti.

Foto: EAM Fk 6244



E. Sellekese tehtud foto Carl Heinrich Constantin Gehewe portreest (RA EAA.2111.1.6753). Portree ise maaliti 19. sajandi keskpaigas.

Valgustusaja vaimsust kandev pastor Gehewe oli supilinlane

Tekst LEA TEEDEMA, ajaloolane

Maarja kiriku pastor Carl Heinrich Constantin Gehewe oli valgustatud mees: ta tundis huvi eesti keele vastu, koostas lõunaeestikeelse õpiku, oli Õpetatud Eesti Seltsi asutajaliige ja esimene president, mängis viulit ja asutas Maarja koguduse koori. Oma kodu rajas ta Tartusse kolides Supilinna.

Tartu-Maarja koguduse kirikust jäid viimases suures sõjas püsti ainult müürid. 1956. aastal anti krunt koos kiriku varemetega Eesti Põllumajanduse Akadeemia ehitamiseks, mis 1961. aastal ka valmis. 1991. aastal algas võõrandatud hoonete kogudusele tagastamise protsess, mis kestis aastaid. 15. augustil 2009. aastal kirjutasid Eesti Maaülikooli rektor, Tartu Linnavalitsuse esindaja ja koguduse juhatuse esimees alla kiriku kogudusele üleandmise aktile ning kogudus sai hoone täielikuks peremeheks. Kiriku taastamistööd on olnud edukad, taas näeme taeva poole sirutumas kiriku torni.

Eestlaste oma kirik

1842. aasta 11. jaanuaril sisse õnnistatud Maarja kirik oli Maarja kihelkonna ja Tartu linna eestlaste päris oma kirik. Seni leidis eesti kogudus peavarju Jaani kirikus. Siinkohal oleks paslik meelde tuletada koguduse õpetajat Carl Heinrich Constantin Gehewet, kelle ametiajal kirik valmis sai. Tema kodu oli Supilinnas, praegusel Tähtvere tänaval.

Carl Heinrich Constantin Gehewe sündis 12. veebruaril 1796. aastal (vana kalendri järgi) Tartus. Tema isa oli rätseppermeister Johannes Gehewe, kes oli pärit Hessenist, ema Regina Catharina Poltin oli sündinud Tartus, sepp Michael Poltini peres.

Tulevane pastor asus 1804. aastal harrastada omandama Tartu kreiskoolis, mille lõpetamine andis võimaluse õpingute jätkamiseks Tartu kubermangugümnaasiumis. Seda nooruk ka tegi. 21. jaanuaril 1811. aastal võeti ta vastu Tartu kubermangugümnaasiumi madalamasse klassi ehk *tertiasse*. Aastatel 1804-1820 oli gümnaasium kolmeklassiline, *tertia*, *secunda* ja *prima*. Õpingud kulgesid edukalt, noort Gehewet kiideti nii tema edasijõudmise, ülalpidamise kui ka hoolsuse eest. Gümnaasiumi lõpetas ta 1814. aastal ning alustas samal aastal teoloogiaõpinguid Tartu ülikoolis. 1815. tuli õpingutesse paus, mis võis olla tingitud isa surmast samal aastal. Õpinguid jätkusid aastatel 1817-1819.



**Carl Schulzi foto
Maarja kirikust
Pepleri tänava ja
Tiigi tänava nurgal
umbes 1880 aastal.**

*Foto: SA Eesti
Ajaloomuuseum*

Pärast lõpetamist oli ta lühikest aega koduõpetajana ametis Suure-Rõngu mõisaomaniku, krahv Manteuffeli juures. Viimane oli ka Rõngu koguduse patroon ning tegi pärast Rõngu pastori Aleksander Karl Magnus Lenzi surma (15. detsember 1819) ettepaneku valida koguduse õpetajaks C. H. C. Gehewe. 4. juulil 1820. aastal pidaski viimane Rõngu kirikus proovijutluse nii sealsele eesti kui ka saksa kogudusele. Samal päeval otsustas Rõngu kirikukonvent ta uueks kirikuõpetajaks valida. 5. septembril introductseeritigi Carl Heinrich Constantin Gehewe pidulikult Rõngu Mihkli koguduse õpetajaks. Jutluse eesti kogudusele pidas ta teemal "Õpetaja peap omma Koggodusse hengi eest walwama".

13. juulil 1823 laulatati noor pastor Urvaste pastori Friedrich Gottlieb Moritza vanima tüte Marie Emiliega pruudi kodukirikus Urvastes. Rõngus oli C. H. C. Gehewe ametis kuni 1831. aastani. Sama aasta veebruaris valiti ta Tartu Jaani koguduse eesti pihtkonna õpetajaks ning kolis koos abikaasa ja kolme lapsega (pojad Rudolph Friedrich ja Carl Wilfried ning tütar Emma Auguste) Tartusse.

Ei ole teada, kus pastor Gehewe vahepealt pärast Tartusse tulekut elas, kuid 1834. aastal ostis ta pastor Theodor Oldekopi leselt Supilinnas asunud kinnistud 184 ja 185. Need võtsid enda alla suurema osa praeguse Marja, Herne, Tähtvere ja Kroonuaia tänava vahele jäävast alast. Tegemist oli väga suure krundiga, seal oli ärklikorruksel elamu, aednikumaja ja kutsari korter. Kõrvalhoonetest olid olemas tall, tõllakuur, jääkelder ja pesuköök. Vett andis oma kaev. Hooned olid ehitatud juba

Pastor Gehewe oli väga musikaalne inimene, hea viulimängija ning suur muusikasõber. 1836. aastal asutati tema eestvõttel Maarja koguduse koor.

pastor Oldekopi ajal. Põhiosa krundist oli kasutuses tulutoova aiana. Aed ja aednikumaja olid välja renditud. Elumajas oli 11 tuba, neist kolm põõningukorruksel, olid ka köök, kaks keldrit, põõning ja katusealune küttepuudele. Maja oli ainult pastori pere kasutada.

Pastor Gehewe tundis suurt huvi eesti keele vastu ning tõlkis eesti keelde vaimulikke raamatuid. 1841. aastal ilmus tema koostatud lõunaestikeelne uuenduslik õpik pealkirjaga "Luggemise Ramat laste kolitamise tarwis. Eddimänne jaggo". Õpikut kasutati laialdaselt Tartu- ja Võrumaa kihelkondades. Arvestades pastori huvisid, ei ole midagi imestada, et Carl Heinrich Constantin Gehewest sai ka 1838. aastal asutatud Õpetatud Eesti Seltsi (ÕES) asutajaliige. Seltsi eesmärk oli edendada teadmisi eesti rahva minevikust ja olevikust, keelest ja kirjandusest ning eestlaste poolt asustatud maast. Asutamiskoosolek toimus 18. jaanuaril 1838 pastor Gehewe korteris, arvatavasti siis tema

mõni aasta tagasi ostetud kodus Tähtvere tänaval. Pastor Gehewe valiti ka seltsi esimeseks presidendiks. Sellel ametikohal oli ta 1841. aastani. 1855. aastal valiti ta seltsi auliikmeks.

Lisaks tegevusele ÕES-is osales ta ühiskondlikus elus ka muul viisil. Ta oli väga musikaalne inimene, hea viulimängija ning suur muusikasõber. 1836. aastal asutati tema eestvõttel Maarja koguduse koor. Pastor oli ka üks 1851. aastal loodud Tartu lauluseltsi (*Dorpatser Gesangsverein*) asutajaliikmetest. Seltsi liikmeskond koosnes valdavalt ülikooli õppejõududest ja ümbruskonna mõisnikest. Eesmärgiks peeti mitmehäälsel instrumentaalsaateta meestelaulu arendamist, sama tähtis oli ka ajaveetmine ja einestamine meeldivas seltskonnas.

Pastor Gehewe teenis Maarja kiriku linna- ja maakogudust kuni oma surmani. 1856. aasta suvel siirdus ta Franzensbadi (praegu Tšehhis Karlovy Vary maakonnas asuv Františkovy Lázně) tervist parandama. Seal tabas teda 2. juulil ootamatult surm. Ta maeti Saksimaale, Schönbergi.

Pärast pastori surma otsustasid lesk ja lapsed oma Tartu elamise likvideerida. Poeg Rudolph töötas Liivimaa kroonupalatis Riias, poeg Wilfried arstina Peterburis, tütar Emma elas Preisimaal. Lesk Marie Emilie kolis poja juurde Riiga, kus ta 1885. aastal suri. 1857. aastal algas päruskrundi 184/185 tükeldamine, mis lisas Supilinna kolme aasta jooksul 11 uut krunti. Kuna ka uued kinnistud olid üsna suured, jagunesid need edaspidi omakorda edasi. Võib ka öelda, et pastor Gehewe surm andis tugeva tõuke siinse asustuse tihendamiseks.

Supilinna parim maja 2022 — hea eeskuju teistelegi

Tekst ja fotod MART HIOB

Paistab, et Supilinnas hakkab suurem ehitusbuum mööda saama, sest vabad krundid on pea-aegu kõik täis ehitatud. Parima maja valisime siiski välja ja tiitel läheb hoonele, mille omanikud andsid pealtnäha väikese, kuid sisult olulise panuse Supilinna miljöö väärtustamisse.

Kõige rohkem uusi maju on valminud Oa tänava ja Emajõe vahel, kuhu püstitatakse veel kahte jõeäärset elamut. Samas kvartalis on hoonestamata Oa tn 27 krunt ning endine puurkaevu krunt Oa tn 35a. Elamuta elamu- ja maakrunte on veel mujalgi Supilinnas, aga need on hoonestatud kruntide vahel.

Suurem uute elamute rühm võib kerkida Kartuli tn 13 asuva plastitehase asemele, kus eelmise majanduskriisi algusaastatel



tehti valmis detailplaneering, mille elluviimiseni ei ole vahepealsetel aastatel jõutud. Planeering on aga endiselt kehtiv ja ootab oma aega.

Võib arvata, et edaspidi suureneb veelgi surve püstitada vanade majade asemele uusi, sest arendajale on see odavam kui restaureerimine. Siiski on rõõmustav näha, et nii mõnigi võrdlemisi halvas seisukorras olnud vana hoone on põhjalikult ette võetud ning säästva renoveerimise võtteid rakendatud. Loodame, et selline vana kordategemise – ja mitte asendamise – vaim Supilinnas püsib!

Paljud ehitatud majad on veel viimistlemisel

Eelmine aasta ei olnud suur uute hoonete valmimise või restaureerimise lõpetamise aasta. Paljud eelmisel aastal ehitatud majad on veel pooleli – näiteks Piiri tn 3 ja Piiri tn 16a, Tähtvere tn 35 ja Tähtvere tn 37 ning Oa tn 25 ja Meloni tn 33.

Niisamuti on tellingutes Marja tn 11 ja Marja tn 16 majad – neis toimub hoonete terviklik uuendamine.

Möödunud aastast tahaks aga inspireeriva näitena esile tuua hoopis ebarahilikku ehitust – lagununud tulemüüri asendamist uuega. Nimelt tuuakse vana-de majade lammutamise põhjendusega sageli esile mõne olulise hooneosa kahjustumist. Terve maja otsaseina ulatuses kõrguv halvas seisukorras tulemüür võib olla just üks selliseid asjaolusid, mille pärast justkui terve hoone tuleks uuesti ehitada. Õnneks on Marja tn 5 maja puhul läinud teisiti.

Aasta tagasi toimunud ehitustööde käigus võeti välisseina aset täitnud vana tulemüür lahti. Maja laialivajumise vältimiseks tuli toad kuni uue müüri ehitamiseni diagonaalsete tugedega kindlustada. Uus tulemüür laoti Bauroci poorbetooni ehitusplokkidest ja krohviti. Tulemus on igati ilus ja keskkonda sobiv ning mis peamine – vana maja on saanud uue võimaluse.

Pealtnäha väikese, kuid sisult olulise panuse eest Supilinna ajaloolise miljöö säilitamiseks vääriski Marja tn 5 maja Supilinna parima maja 2022 tiitlit. Olgu see teguviis eeskujuks teistele!

Marja tn 5 maja ehitustöödel võeti vana tulemüür lahti ja avanes vaade tubadesse.



Pildil vana hoone uue tulemüüri-ga.



Mis saab Supilinna tiigist?

Tekst ASKO TAMME, supililane

Emajõe-äärse Supilinna tiigi kõrval jalutajaid on kevaditi tervitanud konnade koor; selle ümber pesitsevad ööbikud ning muud laululinnud, õhtuhämaruses lendlevad veepeegli kohal aga nahkhiired. Umbekasvanud tiigist ähvardab paraku saada soine ala, kust linnaloodus taanduma hakkab. Seepärast on tiigi korrastamine jätkuvalt kõne all.

2019. aastal sai kaasava eelarve arutelule esitatud Supilinna tiigi puhastamine. Ettepaneku mõte oli ära hoida tiigi kinni kasvamist ja teha seda nii, et veesilm jääks endiselt seal elavatele konnadele ja teistele elukatele sobivaks elupaigaks. Toonase ettepaneku põhisonum väärrib praegugi ülekordamist: "Tervendatud Supilinna tiik oleks vägagi tartulik – loodusobjekt veerand tunni jalutuskäigu kaugusel linnasüdamest, mis elaks oma elu piisavalt metsikult ja samaaegselt atraktiivselt."

Kuigi tiigi korrastamine sai ligi tuhat poolthäält, ei piisanud sellest, et saada valituks. Arutelude, ka kohalike inimeste ja idee tutvustamise tulemusena sai veesilmale ja selle seisundile siiski piisavalt tähelepanu juhitud ja 2021. aastal otsustas linnavalitsus tiigi põhjaliku korrastamise käima lükata.

Et tegemist on konnade riiklikult registreeritud elupaigaga – ja Eestis on kõik kahepaiksed kaitse all –, käib kogu töö kindlate reeglite järgi. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju hindamissüsteemi seadus, mis määrab korra ja protseduurid, on loetav Riigi Teatajas (<https://www.riigiteataja.ee/akt/KeHJS>). Linnavolikogu andis loa projekti koostamise ja keskkonnamõju hindamise tegija leidmiseks hanke korraldamiseks 1.04.2021 ning linnavalitsus on vastavad korraldused vastu võtnud 11. mail. Keskkonnaamet saatis oma täpsustused 4. augustil, keskkonnamõju hindamise programm oli avalikul väljapanekul

septembri lõpus-oktoobri alguses ja linnavalitsus kiitis keskkonnamõjude hindamise programmi heaks 23. novembril. Need dokumendid on kõigile lugemiseks Tartu linna dokumendiregistris (<https://tartu.ee/et/dokumendid>).

Kes teeb?

Linnavalitsuse poolt on vastutaja keskkonnateenistus. Keskkonnamõjude hinnangu ja avalikule väljapanekule suunatava eelprojekti on partnerina kokku pannud osühing Kobras, mis on asutatud Tartus aastal 1990 ning tegutseb neljas suures valdkonnas: keskkond, maastikuarhitektuur, planeerimine ja maakorraldus.

Tiigi eri nurkades elab kolme liiki konnasid – rabakonn, veekonn ja tiigikonn –, aga ei ole vesilikke.

Artikli kirjutamise ajaks on keskkonnamõjude hindamine ja tiigi puhastamise eelprojekt üldises plaanis valmis. On jäänud veel mõned detailid, siis saab linnavalitsus nad heaks kiita. On oluline, et keskkonnamõjude hinnang on antud paari alternatiiviga ning linnavalitsustest suunatakse see avalikule arutelule.

Milline on tiigi olukord praegu?

Kõigepealt, linnavalitsus seadis lähteülesannet püstitades selge eesmärgi: tiigi korrastada nii, et ta sobib kahepaiksete elupaigaks. 2021. aastal viidi läbi inventuur. Kes tiigis üldse elavad?

Selgus, et tiigi eri nurkades elab kolme liiki konnasid – rabakonn, veekonn ja tiigikonn –, aga ei ole vesilikke. Kui mõelda vesilike rohkusele Supilinnas üldiselt,



on see üllatav, aga erialainimeste arvamuse järgi pole selles midagi imelikku, sest tiik, nii nagu ta praegu on, vesilikule ei sobigi. Ka konnadega on lugu "keskpärane" – veel 2017. aastal oli neid ka tiigi rannapoolses otsas, 2021. aastal leiti neid ainult linnapoolsest. Peapõhjusi kaks: tiigi kinnikasvamine ja ümbritsevate puude vari, mis ei lase veel kudemiseks piisavalt soojust.

Keskkonnahinnangu alusel on asjatundjad välja pakkumas kaht alternatiivi.

Plaan nr 1: väiksem ja madalam

Peaeesmärk on kahepaiksete heaolu. Tiigi puhastatakse selles ulatuses, milles ta registrisse on kantud. See tähendab, et suurem osa Oa tänava poolsest taimestikust jääb alles, tiigist võetakse välja pilli-



Foto Tarmo Haud

roog, hundinuiad ja põhjamuda. Kaldad tehakse hästi lauged: jõepoolse allée äärne kallas on nõlvusega 1:3, langeb meetri kohta 33 cm, teisel pool koguni 1:20, täis-sügavuseni jõutakse 20 meetriga. Et tiigi üldine sügavus ei peaks üle meetri ulatuma, hakkab tegemist olema madala, lõunaküljel isegi hästi madala, kiiresti soojeneva ja sellisena konnadele meelepärase vee-silmaga. Oa tänava pikenduse poolset kõrghaljastust vähendatakse mõnevõrra, et tiik kevadel kiiremini soojeneks. Siiski ei peaks see muret tegema ööbikutele ja kukkurihastele, kes seal pesitsevad.

Täpsemalt on eelprojekti kirja pandud järgmised tööd: võsa raadamine, veetaseme alandamine tiigis, ajutiste juurdepääsuteede tegemine, tiigi puhastamine settist ja mittevajalikust taimestikust; sette äravedu; olemasoleva kraavi puhastamine ja truubi asendamine; ajutiste

teede koristamine ja heakorratööd. Töö tehakse ühe talve jooksul. Alustatakse nii vara, et konnad veel talvituma pole jõudnud, vesi lastakse välja, tehakse ajutised juurdepääsud, viiakse setted ära. Järgmiseks kevadeks on vesi tiigis tagasi ja konnad, kes endale niikuinii on pidanud talvitumiskoha otsima, võivad tagasi tulla. See võib võtta natuke aega, aga küll nad tulevad. Lisatähelepanu tuleb pöörata sellele, et tiik ei tohi olla otseühenduses jõega ja seal ei tohi olla kalu. Kalad ja konnad koos ei ela.

Plaan nr 2: suurem ja sügavam

Alternatiiv, mida keskkonnamõju hinnang pakub, lähtub tiigist kui pigem dekoratiivsest veesilmast, mis madalamas servas sobib ka kahepaiksete elupaigaks. Pakutakse põhiosas suuremat, umbes

2-meetrist süvendamist, mis tähendab olulisel määral ka alusturba eemaldamist. Tiik saab küll sügavam ja võib edaspidi mõnevõrra vähem tähelepanu vajada, ent eksperthinnagute alusel oleks esimene pakutud plaan konnadele palju parem. Enam kui meetrisügavune tiigiosa lihtsalt ei soojene kevadel piisavalt kiiresti, et konnad seal paljuneda saaksid. Samuti oleks ohuks turbast vette pääsevad toitained, mis omakorda võivad kinnikasvamist hoopis kiirendada.

Niisiis jääme ootama avalikku arutelu. Tuleb loota, et kõikvõimalikud hinnatõusud ei pidurda tiigi korrastamiseks vajaliku raha linna eelarvesse jõudmist.

Autor tänab artikli kokkupanekul antud abi ja dokumentide eest Noela Kulmu ja Erki Kõndi OÜst Kobras ning Aija Koske Tartu LV keskkonnateenistusest.

Olev Remsu: „Õnnis tunne läbib mind, kui lapsepõlvekodu piltigi näen“

Küsinud TIIA KÖNNUSSAAR

Kirjanik Olev Remsu on ilmselt kõige rohkem Supilinnast teoseid avaldanud autor Eestis. „Püüdsin jäädvustada eestlaste esimese-teise linnapõlvkonna agulikultuuri, et see meie kollektiivmälust ei kaoks,” ütleb ta Supilinna Tirinale antud intervjuus.

Remsu ampluaa on lai: ta on era-kordselt viljakas kirjanik, on õppinud Moskvast filmirežissööriks, olnud dokumentaalfilmide režissöör ja filmidramaturgia õppejõud ning mitme väljaande peatoimetaja. Kirjandus- ja filmikriitiku ning sõnaka arvajana leheveergudel tegutseb ta väsimatult siiani.

Lisaks on Olev Remsu suurepärane jutuvestja: raamatu „Homne karikakar” taastriki esitlusel Kirjanike majas Tartus läinud sügisel kostitas ta kuulajaid kõiksugu muigamaajavate lugudega. Näiteks sellest, kuidas oma ajal sai korralikult teenitud professionaalse loomavedajana Venemaa ja Kesk-Aasia poole suunduvates rongides. Millised hetked Tartu-aastatest meenuvad kirkana aga nüüd, mil kirjanikudebüüdist on möödunud juba enam kui 45 aastat?

Meenuta palun, kuidas sa Tartus palmide all üles kasvasid.

Elasin kuni 15. eluaastani Supilinnas (Marja 10–8), siis anti emale, ülikooli botaanika aednikule, korter botaanika-aia sees, ning tõesti, üks minu toa kolmest aknast vaatas palmihoonesse, nägin seal aasta läbi palme, nagu oleksin lõunamaal.

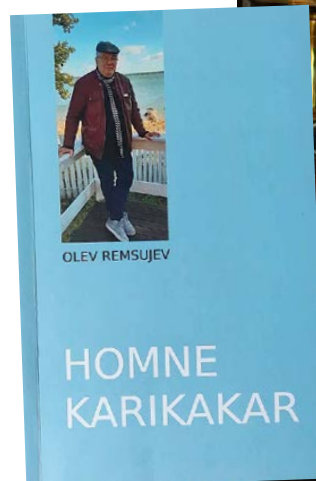
Elasime ühes majas botaanikaproffessor Hans Trassi ja tema näitlejast abikaasa Raine Looga. Mõlemale vaatasin alt üles.

Oma lapsepõlvemaaks pean ikka Supilinna, kus meie majas elas joodik kärumees, kes igal öösel laulu lõi (Kõik sitikad ja satikad ja lutikad ja täid, / tulid mulle vastu ja raputasid päid), pangavargast naispangaametnik (kes vangi mõisteti), ligi 100-aastane Eesti-aegne prostituut (kes sai miinimum-pensionini 10 rubla ja 50 kopikat kuus) jt.

Aga ka alpinist Vello Park, kes hiljem neli korda Antarktikas talvitus ning elu lõpuni mu hea sõber oli. Ta oli minust üheksa aastat vanem ning temalt kuulsin inimestest niisuguseid asju, mis on eluks vajalikud. Allkorrusel elas farmaatsia-professor Selma Teesalu koos oma imelise abikaasa Michelsoniga, kes rääkis mulle juutide elust. Nii et maja missugune, ainult kolme korterisse jagus tavalisi inimesi. Õnnis tunne läbib mind, kui ma selle maja piltigi näen.

Milline oli elu Supilinnas sinu poisipõlves?

Ühel aastal kukkus sõjaväelennuk Valgeveski käärul lähedale (seal on praegu dendropark), plahvatus oli nii võimas,



**“Oma
lapsepõlvemaaks
pean ikka Supilinna,
kus meie majas
elas joodik
kärumees, kes
igal öösel laulu lõi.”**



Olev Remsu: "Emajõe-
äärse poisina tahtsin
meremeheks saada ning
pärast 8. klassi läksin Tallinna
merekooli sisseastumis-
eksameid tegema. Selgus, et
olen lühinägelik ning katsetele
ei pääsenudki. Nüüd mängin
meremeest Aarne Vaigu
muuseumis Käsmus."



↓ Olev noore mehana ülikooli lõpetades.



← Lapsepõlvesõbra Lembit Ruberiga 1965. aastal.



Fotod koduarhiiv

Olev Remsu: "Olen osa võtnud Tartu jalgratta-, suusa- ja rulluisumaratonidest, ent üle kõige jumaldan jalgrattast."

et purustas paljude majade lääne poole vaatavad aknad. Ja kujutage ette, kui kavalad olid Meloni tänavast kaugemad inimesed! Lõid endal ise aknad puruks ning tõesti, kõik maksti sõjaväe poolt kinni, nii et tänu õnnetusele said inimesed endale uued aknad. Nõukogude režiim ei olnud äri- nutikust suretanud.

Meie poistega panime kohe lennuki kukkumise kohta vaatama, aga see oli juba okastraadiga ümber piiratud. See juhtus suvel. Alles järgmisel kevadel võeti traat ära, meie tuhnisime seal ning ikka leidsime igasuguseid kruvisid ja vedrusid. Olen kuulnud vanu supilinasid rääkimas: see asi juhtus enne lennuki allakukkumist, see oli pärast seda.

Sinu kirjanduslik debüüt oli aastal 1976, kui Loomingu Raamatukogus ilmus su jutustus "Homne karikakar". Hiljuti andsid selle uuesti raamatuna välja. See algab ehk üsna tuttavlikult ka praegusele noorele: "Pikad, narmendavad, helesiniseks luitunud džiiitorud ja puukotad jalas, leinavad varbaküüned välkumas, tammus Artur Aamer ülikooli peahoone kiviparketil...". Mis sind ajendas teksti uuesti avaldama?

Õige mitu inimest on öelnud, et "Homne karikakar" olnud nende lemmiktekst, eks proovisin, kuidas see uude ajastusse sobib. Ei sobinud.

Mul on tunne, et toona tahtsid kõik kirjastajaks saada. Umbes nii nagu praegu telestärks. Muidugi on see liialdus, kuid minu kooliseltskonnas oli kirjandus kõrgelt hinnatud. Õppisin kõik 11 aastat Tartu 1. Keskkoolis, oli au olla koolivennaks Jaan Undile, Aleksander Müllerile, Jüri Adamsile, Tiit Sinissaarele, Kaur Altoale, Riho Lehespalule jt, kes on hiljem endale humanitaarvallas nime teinud. Esimesed kaks olid isegi pinginaabriteks. Ega me muust ei rääkinudki kui poliitikast, ajaloost ja kirjandusest. Mati Undist ja Mati Undist. Ja toonane vaimus nakatas mindki, ehkki teised olid targemad, ei pööranud sinilindu püüdma.

Olime juba parajad vanurid, kui lapsepõlvesõber Tiit Veeber küsis minult: "Olev, kas sa tead, miks sa kõik oma suured koolid oled lõpetanud?" Muidugi teadsin – olen ju kohutavalt andekas, tean ka ilma õppimata kõike. Õnneks jätkus mul taktitunnet seda mitte kuulutada. Tiit aga vastas oma küsimusele ise: sellepärast, et su ema tiris sind igal õhtul tuppa. Meenus! Kõik mu sõbrad jäid ööseks tänavale, ka mina tahtsin seal olla, ent mu ema vedas mind kättpidi koju. Mul oli kaaslaste ees tookord kohutavalt piinlik. Nüüd aga tänan ema ning tänan ka teravapilgulist ja tarka Tiitu, kes mu silmad avas.



“Mul on tunne, et toona tahtsid kõik kirjanikuks saada. Umbes nii nagu praegu teletäheks. Muidugi on see liialdus, kuid minu kooliseltskonnas oli kirjandus kõrgelt hinnatud.”

Kas sattusid oma Tartu-perioodil ka Mülleri Sassi juurde, kus tookord käis koos väga kirev seltskond?

Ausalt öelda sattusin “Mülleri” harva, aga temaga oli mõnus suhelda, lisaks bluusilauljaks olemisele oli ta ka võrratu anekdootide teadja, tal oli näitlejaverd ning ta oskas neid koomikanüansiga esitada. Ehk peab noorematele ütlema, et anekdoodid olid peaaegu kõik “riigivastased”, teistsuguseid polnudki viisakas rääkida.

Millisest poest omal ajal õlut käisid ostmas?

Pood oli loomulikult Herne tänava viinapood. Kord läksime juba parajas pimedas sinna uue pudeli järele. Oli mingi riigipüha, tõmbasime punalipu alla. Kõigil oli hea meel, nii viina kui laudlina üle.

Kas boheemlus tolleaegse nähtusena üldse eksisteerib veel? (Toomas Raudam, kellega enne intervjuud kõnelesin, ütles, et teda tegi Tartus käies kurvaks, et veidike jokkis Hannes Varblane enast enam ühelgi tänavanurgal ei ilmutanud. Ja et kõik on nii üles vuntsitud, naturaalselt inetust enam ei ole.)

Boheemlus! Loomulikult. Tunnen Tartu ülikooli 1966–1972, Moskva filmikooli 1979–1988 ning hiljem olin filmidramaturgiaõppejõud Balti filmikoolis, Eesti

Kunstiakadeemias ja Viljandi Kultuuriakadeemias, kokku paarkümmend aastat. Tudengkond on samasugune, pole mingit vahet, ikka sama lõbus ja boheemlik.

Kas mäletad Supilinna lõhna?

Täna sel Supilinna kiiegeplatsil asus asfalditehas, selle korsten ajas välja musta tossu. Olin seal ühel suvevaheajal tööl, teenisin kolhoosipõldudel umbrohukitkumise järel esimese mehepalga, mäletan asfaldilõhna. Kui kuskil nüüd asfalteerimise peale satun, meenutab see lõhn tollast karukarvast tööliseltskonda, kelle ideaaliks oli pudel viina ja palju raha.

Oled kirjutanud terve Supilinna romaanide tsükli (“Supilinna poisid” 2012, “Supilinna surmad” 2012, “Supilinna armastajad I” 2013 ja “Supilinna armastajad II” 2014). Supilinn on sind inspireerinud terve ajalõigu sinu elust. Mis on kõige armsam mälestus Supilinnast praegu, tagasivaates?

Ühel öösel koputas Vello Park mind üles ning me vaatasime kaua-kaua virmalisi, kuulsin temalt ka, mis asjad need on.

Toonane Supilinn oli kahtlemata subkultuur (nagu nimigi ütleb), eestlaste esimese-teise linnapölvkonna agulikultuur. Seda püüdsingi jäädvustada, et see meie kollektiivmälust ei kaoks.

Meie vastandusime Tähtverele, Profesakale, nagu me ütlesime, meie olime all, nemad peal, meie olime vaesed, nemad rikkad, meie olime pimeduses, nemad valguses. Lugesin paar aastat tagasi, et Supilinnas maksab nüüd elamispinna ruutmeeter rohkem kui Tähtveres ning – ausõna! – rõõm läbis mu südant. Viimaks võitsime!

Kolleeg Raudam palus küsida, kas sa tahaksid, et Supilinna püsitataks sulle kunagi mälestussammas koos Aleksander Mülleriiga.

Täna Toomast lugupidamise eest.

Tirina supiretsept

Krehvtine gemüüse

Kui lapsena Tähtvere tänavas elas, õpetas isa tegema – ilmselt oli sakslastelt õnnitult võetud – “krehvtist gemüüset,” mis peale sõda olla vaesel ajal hästi kõhtu täitnud. Kuuma kartulikeeduvett ei valatud mitte kraanikausist alla, vaid pandi eraldi kaussi. Sinna lõigati sisse paari-kolme toore sibula jagu rõngaid, parasjagu purustatud musta pipart, mõned loorberid, näpuotsaga suhkrut kah. Soola polnud vaja lisada, kuna kardulakeeduvesi ju niigi soolane. Gemüüsel lasti 10 minutit tõmmata.

Võiga leivaviil ka kätte ja siis seda leemekest koos poolenisti ära tõmmanud krõmpsuva sibulaga kuuma kartuli kõrvale lüribitigi. Mmmm ... maitset tegelikult väga hästi, kui kardulale lusikatäis lehmapiima pealt kooritud paksemat koorejagu ka peale panna. Täiskasvanud võisid taldrikutäie vahele pitsi valget ka visata.

Mäletan, et me lastena lausa nõudsimme isalt seda gemüüset, kui kartulikeetmine käsil oli. Kui vanemad vahel kauem tööl olid, saime selle tegemisega ise ka hakkama. Lihtne, odav ja päris maitsev!

AIVAR KLAOS, supilinnlane



Kui palju on õnneks vaja? Lapsepõlve Supilinnas!

Tekst ja fotod SIRET RUTIKU

Suur osa mu lapsepõlvest möödus Supilinnas Marja tänaval, kus elasin koos ema ja vanema vennaga kuni algklasside lõpuni tillukeses kahetoalises korteris.

Korteris oli ka köögilaadne imetilluke kamber, koridoris külmkapina kasutatav sahver ja õuepooles koridoris kuivkäimla. Vett majas muidugi polnud, see tuli tuppasse tassida pesuköögi ees olevast pumbakaevust.

Olematud mugavused

Köögis tegi ema süüa puupliidil, mis oli ühtlasi ka ahju eest. Väikesel köögilaul oli ühe plaadiga elektripliit vee keetmiseks. Silma-, käte- ja nõudepesuks seisis köögis spetsiaalselt selleks ehitatud kapp, mille pealmine riiul oli pesukausi jaoks, kapi sees aga oli solgiämber. See täitis muu hulgas ka öise vetsu rolli. Mäletan ähmaselt, et ükskord õnnestus mul see öösel pimedas pissile koperdades ümber ajada. Mis sellele ema poolt järgnes, võib vaid ette kujutada...

Vetsus käimisega juhtuski tollal iga-suguseid asju. Kord mängisime suurema kambaga peitust. Vanemad poisid ei tahtnud aga meiesuguste tattnokokadest tüdrukutega jännata. Meist lahti saamiseks käskisid nad meil ennast kuhugi hästi kavalalt ära peita, et siis ise hoopis oma mängu mängima minna. Leidsime naabritütru-



Tarkust taga nõudma!
1. septembril 1974. aastal.

Venna lõpupeol Taara puies-
tee lasteaias 1971. aastal.



kuga väga hea peidupaiga ühes õues teisel korrusel asunud puukuuris. Kuna oli suvi, oli see mõnusalt tühi ja kuiv, põrandal vaid hästilõhnavad puukoored ja saepuru. Meie muudkui ootasime ja ootasime, ent poisid meid otsima ei tulnud. Pikast ootamisest tuli meile aga kange pissihäda peale. Kuna poistele me oma peidukohta reeta ei tahtnud, pissisime sinna samasse puukuuri põrandale. Korraga kostis puukuuri alt kohutavat jämeda mehehäälega karjumist ja räiget söimu. Me ei olnud taibanud, et

puukuuri all oli korter, kuhu tehtud häda laelaudade vahelt alla nirises...

Suurem (nii pesu kui ka ihu) pesemine toimus selleks igale korterile ettenähtud päeval õues puukuuridega samal real seisnud uberikus pesuköögis. Ema pani suure katla all ahju küdema ja tassis katla vett täis. Kui vesi soojaks läks, kallask vett pesupalisse ning hõõrus pesu käsitsi seebiga lainelisel tsinkplekist pesulaul. Kui pesu pestud ja õue nõõrile kuivama riputatud, oli järjekord laste käes. Ema tõstis mind



Meie aknad olid esimesel korrusel
uksest vasakul kaks tükki
(esimene aken jääb puu taha).
Kurikuulsa pesuköögi nurk ka paistab.

Foto: ERM Fk 2012:253

samasse pesupalisse, küüris puhtaks ja tõstis katla puust kaane peale soojenema ja nõrguma, et siis ära kuivatada ja üle õue tuppa tassida. Ükskord juhtus aga, et katla kaas ei olnud korralikult peal ja ma kukusin jalgupidi tulikuuma vette. Õnneks märkas pesupali juures toimetav ema seda kohe ja tõstis mind kiiresti katlast välja. Mäletan, et ehkki jalad kipitasid valusasti, nutsin pigem suurest ehmatusest. Samuti arvan mäletavat, et ema hõõrus siis mu jalgu soodaga, aga miks, vaat seda ei oska enam öelda ...

Võimoosimakaronid

Kuidas köögis väikeses pliidiorvas süüa tehti ja mida me sõime, ma enam ei mäleta. Ainsa, kõige maitsvam söögi-korrana on mul meeles vaid üks hoopis isevärki roog. Nimelt oli ema pikad päevad tööl ja meil läks vennaga õues mängides kõht ikka kiiresti tühjaks. Ühel sellisel päeval avastasin, et kui pikk keetmata makaron võipaki sisse torgata ja siis omakorda mustsõstramoosipurki pista, maitseb tulemus imehästi. Nii me siis kröbistasime neid võimoosimakarone süüa ja viisime vist naabrilastele kah, kuniks ema koju tuli ja söögiks makarone keeta tahtis. Noh, keema polnud tal enam midagi panna. Lisaks tekkis sellest pidusöögist vist ka pahandus naabritega, kes olla emale etteheitvalt märku andnud, et näe, lapsed nii naljas, et söövad keetmata makarone.

Jah, me elasime tõesti väga vaeselt ja ema andis endast kõik, et me lastena seda väga tunda ei saaks. Söök oli meil laual ja riided seljas, aga seda tuli ikka ette, et üks naine tuli ja plommis koridoris meie korteri elektrikorgid kinni, kuna elektriarve oli maksmata. Siis oli nii põnev küünlavalgel istuda!

Rahalistest raskustest aitas tollal välja panditaara. Ema kogus seda ikka kuu lõpul mustadeks päevadeks, kui palgapäevani söögiraha ei jagunud. Kord ta palus meil vennaga taara „Toome“ poodi viia ja lubas meil pudelite ja purkide eest saada rahast töötasuks natuke kommi osta. Seda viimast lubadust võtsime vennaga muidugi väga tõsiselt, kuivõrd kotid, mida me Tähtvere tänavat mööda poeni sikutasime, olid suured ja rasked. Ühesõnaga, lõime kogu taarast saadud raha laiaks ja läksime suure saagiga rõõmsalt koju tagasi, et emale rikkaliku maiustevalikuga head meelt valmistada. See meil millegipärast siiski ei õnnestunud ...

Elu ei olnud kindlasti kerge, olud olid viletsad, aga mäletan, et olin lapsena õnnelik. Mõelgem sellele, mis meid õnnelikuks teeb, kui peame millestki loobuma, et jagada natukegi nendega, kellel on veel vähem kui meil, või kellelt sõda on võtnud isegi sellise tibatillukese kuivkäimla ja solgipangega kodu, kus õnnelik olla.

Läbi linna: Supilinn

Läinud aastal liikus Karlova tänavatel rännaklavastus

„Läbi linna: Karlova“. Tänavu toimub samasugune projekt Supilinnas. Pane ka oma lugu või mälestus kirja!

Lavastus pannakse kokku Supilinna lugudest ja inimestest. Etenduse tiim eesotsas lavastaja Jaanika Tammaruga on juba lugusid koguma asunud: koos supilinnlastega kõnnitakse mööda tänavaid, tehakse intervjuusid, kogutakse inspiratsiooni.

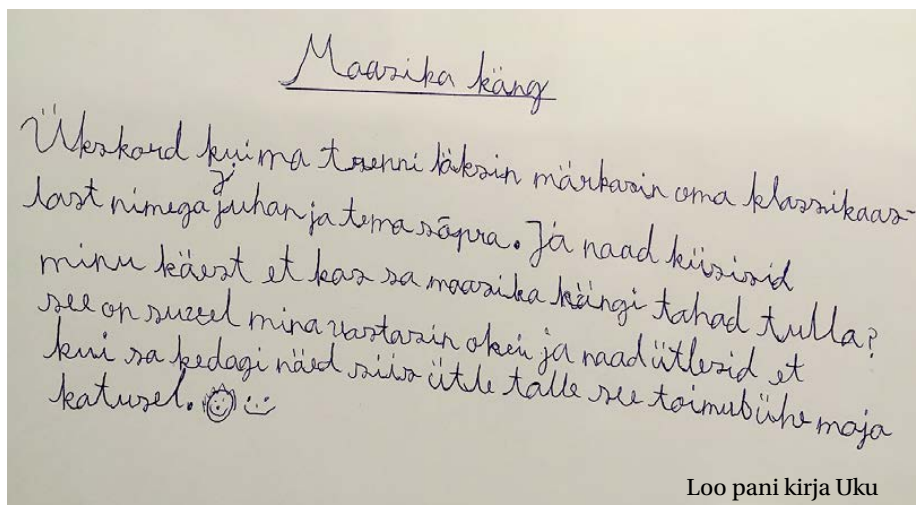
Supilinnaga seotud mälestusi on ilmselt igaühel, kes siin elanud või seigelnud. Sobivad igasugused lood: kohtumised ja lapsepõlvemängud, mõne kindla hoone või tänavanurgaga seotud mälestused, linnalegendid, kirjeldused ja mälupildid majadest, inimestest, lõhnadest ning maitsetest, vanaemade retseptidest kuni esimese armastuse toomingalõhnaliste jalutuskäikudeni välja.

Lugusid saab saata „Läbi linna“ veebilehe kaudu (labilinna.ee) või aadressil labilinna@gmail.com. Veebilehele lisatud lood jäävad üles ka pärast etendust.

„Läbi linna“ tiimi võib kohata ka Supilinna päevadel, otsige nad üles ja rääkige oma lugu!

Etendused toimuvad Supilinna tänavatel ja hoovides juuni alguses, aga prooviperiood algab varem. Kui näete tänavatel tegevust, mis võib välja näha nagu teater (aga ei pruugi), võib julgelt ligi astuda ja uurida, mis toimub. Lavastaja lubas kanda äratuntavat kostüümi. Igaüks on oodatud linnaruumis toimuvatest tegevustest osa saama. Näitlejana astuvad üles ka kohalikud elanikud. Vahvate kohtumiste ja lugudeni!

NB! Peale lugude ootab lavastaja pilte esemetest, mis tähistavad just sinu jaoks Supilinna. Otsi oma kevadiselt porine kummik, Supilinna päevade seelik või kohtingult alles hoitud veinikork välja, pildista üles ja saada Jaanikale aadressil labilinna@gmail.com.



Oasupi-pidu

Olime teist päeva geograafiatudengid. Esimese õhtu tutvumisringid olid möödas, nüüd nautisime rahulikult oma uut kodu Oa tänaval. Kaks eraldi tuba teisel korrusel ja keskel köögi moodi ruum (mis, nagu selgus, talvel totaalselt jäässe läks ja isegi kanamunad külmusid). Trepikojas põles punaseks värvitud lambipirn. Korruga helises telefon. Võõras number, võõras hääl.

„Tere, meil on andmeid, et te elate Oa tänaval. Kas teil oasuppi on?“

Aga loomulikult on meil oasuppi! Oa tänav ju! Supp on veel soe.

„No aga siis me tuleme teie juurde sööma! Oleme Herne poe juures.“

Umbes 45 minutit hiljem (kus nad nii kaua olid?) hakkasid külalised porise tänava kollases laternavalguses paistma. Paarkümmend 1. ja 2. kursuse geograafi. Tihke toatäis. Sõime suppi ja saime omavahel tuttavaks. Öösel palus alumise korruse naaber õues käinud poistelt, et me vaiksemalt trummi mängiksime.

Ka edaspidi tegime igal aastal, kuni Oa tänaval elasime, rebastele teisel kooli-päeval Oa tänava oasupi-pidu.

Kokku pannud HELEN HIIEMAA

Lähme õue mängima!

Tekst ja foto HELEN HIIEMAA

2005. aasta „Supilinna Tirin“ kirjutas Supilinna laste mängudest eelmisel sajandil ja ka selle sajandi alguses. Möödunud on 17 aastat – mida mängivad lapsed hoovides aastal 2022, pajatavad Koidula (9), Uku (8) ja Jako (6).

Tabasin nad batuudilt päeval, mil lumi on just hoogsalt sulama hakanud, esimesed lumikellukesed öitsevad ja muru hakkab poriseks muutuma. Batuut on uuema aja leiutis ja lapsed veedavad seal aasta ringi märkimisväärselt palju aega.

Parasjagu on pooleli mäng „Looma-tsirkus“. See tähendab kindlate hüppekombinatsioonide sooritamist koos kaas-

lasega. Harjutatakse ka kõiksugu saltosid ja muid keerutusi.

Kõigest nädal aega tagasi oli batuudil veel paks lumekiht. Siis valmistati sulalumest mitmesuguseid sööke, mida hindas paar aastat vanem naabripoiss. Põhiliselt olevat tehtud erinevaid suppe, aga mitte ainult.

Jako: „Ma tegin kanakoiva. Ta andis kümnest punktist tuhat!“



Kõige põnevam on mängida ikka suurte puude otsas turnides.

Koidula: „Aga tavaliselt said kõik kaheksa punkti. Paula sai ka ühe koogi eest tuhat punkti.“

Toite polevat nad ära söönud, aga kohtunik maitstes kõiki.

Lume söömine on lausa eraldi mäng. See käib nii, et otsid veidi puhtama koha, viskad siruli, kraabid kõige puhtama lume välja ja siis sööd. Süüa võib otse keelega hangest või käega lund suhu toppides. Viimane variant on eriti hea siis, kui pole aega pikutada, sest hargikull on pooleli. Siis tuleb jooksu pealt lund kahmata ja ära süüa.

Loomulikult on väga maitsev ka jää. Kui kogu Tartu veebruaris ühtlase jääkihiga kattus, mängiti meie hoovis „Lutsukommitest“. Päikseprillid kaitseks ette ja kirve või haamriga jääst tükke välja taguma! Uku: „Siin käib tööstus. Lutsukommitestas. Ma pistan kogu aeg mõne jäätüki suhu.“

Siis võib veel mängida „Mäekuningat“. Tuleb otsida üks küngas, näiteks keset hoovi kuhjatud lumehunnik. Üks laps on mäekuningas ja ronib künka otsa. Teised hakkavad teda sealt „alla peksma“. Eriti hea pidavat seda olema mängida kolmekesi ja väidetavalt pole keegi viga saanud. Nii et see peksmise jutt viitab loodetavasti sõbralikule trügimisele. Kes teise alla saab, on uus mäekuningas.

Laste mängude hulka kuulub loomu-

likult ronimine. Näiteks aia või puu otsa. Väga harva tuleb mõnda jopet või kummikut pidi kinni jäänud väiksemat last aia otsast päästmas käia. Vahtra ja saare otsa ronivaid lapsi on parem mitte vaadata, hirmus hakkab. Lapsevanematel tuleb lihtsalt meenutada, et kui nad ise lapsed olid, siis polnud puudel turnimine üldse hirmus ja alla peaaegu ei kukutud.

Vahtra ja saare otsa ronivaid lapsi on parem mitte vaadata, hirmus hakkab.

Sinnasamma puude alla on tore onni ehitada, eriti kui toomingas juba lehes on ja vastu maad ulatuvad oksad mõnusa peidupaiga loovad. Onni pörandi saab teha puuriidast pihta pandud lauajuppidest. Eriti vahva on see, et onni kohal on kunagi olnud paras prügimägi ja maa seest tuleb siiani varandust välja. Asjade otsimist saab mängida igal aastaajal. Eriti väärtuslikud paistavad olevat kõikisugu pisi-kesed katkised pudelid, aga võib leida ka fotokaid ja nuge. Varandus kuhjatakse puuõõnsustesse või ämbritesse. See loob

võimaluse uueks mänguks: tuleb teiste varandus pihta panna.

„Nad varastasid mu võlujoogi pudeli ära!“ – „Ei, hoopis tema varastas meie oma!“

Eraldi mäng on võlujookide ja lõhnaõlide tegemine. Kui võlujoogi sisse võib panna ükskõik mida, siis lõhnaõli tegemiseks segatakse kokku aias leiduvaid lõhnavaid taimi: lavendlit, salveid, tüümiani, punet, piparmünti...

Kui leidub loike (ja neid leidub Supikas ju peaaegu alati, kui just jääd ei ole), saab oksaga lompides kalastada. Aga kala saab püüda ka nii, et üks laps on liumäe otsas ja laseb sealt hüppenööri alla. Teine kinnitab nööri külge oksarisu (kalu!), mille üleval olev laps õnnelikult üles tõmbab.

Aga vahel juhtub nii ka, et mõni marakratt on telefoni õue nihverdanud. Siis kogunetakse kambakesi batuudi peale või alla ja vahitakse ekraani. Kaua see ei kesta, sest esiteks ei taha aku külmaga vastu pidada, teiseks avastab mõni lapsevanem varem või hiljem selle korrarikumise ja kolmandaks hakkab lihtsalt igav, sest ekraani ju mitmekesi korraka näppida ei saa.

Minu täiesti ebaesindusliku valimi põhjal võib küll väita, et kuigi ekraanid on nüüd osa laste elust, pole kõige lihtsam vaba mäng Supilinna hoovidest kuhugi kadunud.

Lahenda mõistatus!

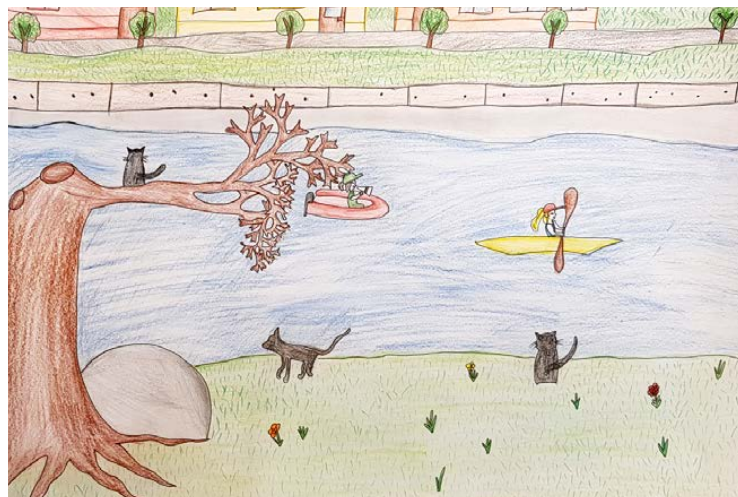
Leia täherägistikust 15 Supilinna tänava-nime ja 10 looma, kes Supilinnas elavad. Sõnad võivad olla ka diagonaalsis.

Olgid vastused:
Tänavad: TÄHTVERE, LEPIKU, HERNE, OA, EMAJõe, ALIKA, KAPSA, KÕRVITSA, MARJA, PIIRI, KARTULI, KROONUMIA, MEELONI, SEELERT, KAUUNA, Loomad: TUIKUR, NUGIS, RE-
BANE, KASS, KOER, SII, KANA, RASVATIHANE, VARES, HAKK

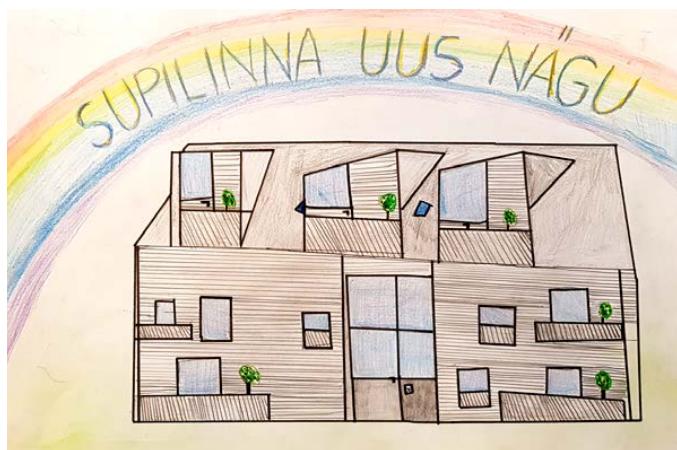
K	A	S	S	J	D	E	K	A	N	A	B	R	E	S
R	S	E	R	A	V	T	U	Õ	L	P	F	A	Õ	E
N	U	G	I	S	L	I	I	D	R	C	I	S	J	L
P	P	K	N	P	M	R	E	H	A	V	S	V	A	L
I	E	O	S	I	I	A	R	S	J	M	I	A	M	E
S	S	E	O	I	A	N	F	U	R	E	L	T	E	R
P	J	R	P	D	A	C	O	V	A	B	E	I	S	I
A	L	L	I	K	A	S	J	L	M	F	P	H	O	A
E	N	R	E	H	H	O	P	K	E	K	I	A	E	C
G	N	L	I	I	S	G	F	A	A	M	K	N	N	D
T	Ä	H	T	V	E	R	E	R	K	U	U	E	A	L
H	U	T	P	A	F	B	T	S	P	E	N	P	B	B
A	S	P	O	C	M	U	X	V	F	I	L	A	E	V
K	E	S	D	V	L	A	I	A	U	N	O	O	R	K
K	P	A	A	I	T	U	H	K	U	R	G	E	T	S

Meie Supilinn!

Tartu Kesklinna Kooli ja Tartu Katoliku Hariduskeskuse õpilased osalesid kunstikonkursil „Supilinn elu“. Aitäh kõigile osavõtjatele! Siin on mõned Kesklinna kooli 3b klassi õpilaste teosed. Ülejäänud töid saavad kõik möödunud imetleda koolide akendel. Minge ja vaadake, kuidas lapsed Supilinnat kujutavad!



Säde Palge



Taavet Allas



Elsa Kuld





Helga Aints

Kevade ootuses

Linnulaulu kuulda tahaks.
Ja näha kevadlilli.
Enam pole aega kõhaks,
kevad mängib oma pilli.

Aga kui sul must on meel,
sest talv on jälle läbi,
ära mõtle, talv on teel –
pärast lille, maasikat ja käbi.

Marta Needo,
Kesklinna Kooli 5. klassi õpilane

Supilinna lähedus

Supilinna lähedust teame juba ammu
hernest on uppa viiskümmend sammu
jahedast soojaks on sületäis halgu
lastest saab tuppa poriseid jalgu

sahvrst läeb lendu melonis ninna
kaneeli hõng ujub juurviljade linna
naaber on timm kõik lähedal asub
supilinnas sujub siin elada tasub

Allan Kasuk, supilinnlane



Emma Breede



Linda Nõmmsalu



Albert Lehto



Adele Kannimäe

Legendaarsed Supilinna päevad tulevad taas

Kaheaastase pausi järel on rõõm välja hüüda, et Supilinna päevad tulevad taas, juba kahekümnendat korda! 23. aprillil ootame kõiki traditsioonilisele kiigeplatsi päevale. Peaesinejateks on Metsatöll, Jaan Pehk ja Arno Tamm. Pühapäeval, 24. aprillil on kodukohvikute päev.

Kui pandeemia tõttu jäid Supilinna päevad kaks aastat järjest vahele, siis nüüd saame oma peo taas väärrikalt maha pidada. Väärtustame vana ja head ning toome lisaks ka uut ja põnevat.



Rikkalik kultuuriprogramm

Nagu tavaks, on Supilinna päevade kulminatsioon kiigeplatsi päev laupäeval, 23. aprillil 2022 kell 13–23. Rõõm on teatada, et päeva peaesineja on legendaarne Metsatöll, kelle kontsert algab õhtul kell 22. Erakordselt hea meel on ka selle üle, et laval astuvad üles teisedki tuntud muusikud: Arno Tamm kell 19 ja Jaan Pehk kell 20. Lisaks peaesinejatele on platsipäevale oodata ka mitut huvikooli ja muusikakollektiivi, nii et muusikalisi elamusi saab platsipäevalt ilmtingimata.

Lisaks kirevale lavaprogrammile leiab siit ka mitut sorti muid tegevusi. Oleme kiigeplatsipäevale kutsunud koostööpartnereid üle linna; meie tegemistega on ühinenud ka Tartu 2024 Kultuuripeaklinna meeskond. Kogu perele pakuvad ettevõtmisi Spordimuuseum, Tartu Ülikooli

muuseum, Päästeamet jt. Renoveeritud Oa tänava osal on tegevusala, kus saab sõita rattaga, omandada uusi teadmisi ja lihvida oma oskusi. Loomulikult toimub kiigeplatsil ka seekord täika, kuhu ootame osalema väikseid koduseid tegijaid ja kauplejaid.

Hoiame keskkonda!

Supilinna päevadelt ei puudu ka hea toit ja jook. Oleme kampa kutsunud lähedaid väiketootjaid ja kohvikuid-söögi kohta, kellest korraldajatenäna ka ise lugu peame. Nende hulgas on näiteks Kolm Tilli, VLND Burger, Toome kohvik, Ehedik, Pühaste pruulikoda, Peninuki jt. Seekord panustame koostöös Tartu 2024 meeskonnaga ka sündmuse keskkonnasäästlikule korraldusele. Seega palume kõigil,

kel vähegi võimalik, tulla kiigeplatsile oma joogipudeli ja miks mitte ka toidunõuga. Tänu Tartu Veevärgile on olemas ka puhta vee mahuti, et vajadusel saaks oma joogipudelit täita. Koostööpartnerina toetab meid Haage vesi, kellelt saame vett klaaspudelis, mis võimaldab taarat mugavalt taaskasutada. Proovime tekitada võimalikult vähe prügi – nii saame panustada puhtamasse keskkonda ja hoiame ka oma kodupaiga puhta.

Kohvikute päev ja muid toredusi

Nagu tavaks on saanud, leiab pühapäeval, 24. aprillil 2022 kell 11–18 aset Supilinna kodukohvikute päev, mil Supilinna kodud avavad oma aiad ja salasopid, et pakkuda külalistele head ja paremat. Seekord on plaanis kõik kohvikud eelregistreerida, et valmiks külastajasõbralik kohvikute kaart.

**Palume kõigil,
kel vähegi võimalik,
tulla kiigeplatsile
oma joogitopsi ja
toidunõuga.
Hoiame oma
kodupaiga puhta!**

Loomulikult jagub meil tegevusi kogu nädalaks. Jälgige kava! 18.–24. aprillini toimub Supilinnas suur hulk sündmusi ja tegemisi, sh mitut laadi linnaosatuuri, kontserdid ja muudki. Üht-teist peab jääma ka üllatuseks – tegemist on ikkagi sünnipäevaga ja üllatused on ju otse loomulikult hea sünnipäevapeo osa!

Supilinna seekordsed päevad teinud eripäraseks see, et päevade vedamise koorem on usaldatud grupile tegusatele supilinnlastele, kes neid varem korraldanud pole. Usume, et uus meeskond annab festivalile juurde värskust ja energiat.

Kohtume juba varsti Supilinna päevadel! Võta kaasa oma sõber ja kaaslane, pere ja lapsed, koerad ja teisedki lemmikud, ja peame maha ühe meeleoluka peo, kuhu ootame külalisi üle kogu linna!

*Detailsem ja ülevaatlukum lisainfo
Supilinna päevade kohta
Facebookist ja Instagrammist.*

Supilinna päevade 2022 korraldajad
**JAANUS TEPOMEES, ELIISA PASS,
LIISI RÖÖMEL, SIGNE LEPASTE**



Foto Kristajn Teedema

Päikest, vihma, muusikat ja meeleolukaid kohtumisi

Tänavu saab kakskümmend aastat esimestest Supilinna päevadest, kirevast kogukonnafestivalist.

Suurel laval on esinenud läbisegi nii tuntud tegijaid, nt ansamblid Vennaskond, Genialistid, kui ka oma linnaosa punte ja ühekordse projektina ka linnaosa laulukoor. Aprillikuiste Supilinna päevade eripära on seegi, et need on aasta esimene suurem välitüritus Tartus. See tähendab, et on võimatu ennustada, kas osalejaid ootab soe päikese-
paiste või jääne lumetorm. Siinse galerii erinevatest Supilinna päevadest on teinud fotograaf Kristjan Teedema.



Kevadine heitlik ilm – →
kord päikesepaiste, kord lumesadu.



Festivali raames on mitu aastat →
Raekoja platsil linnarahvast supiga
kostitatud. Maskott Supilontrus
ilmast ei hooli. ↑



↑ Tants ja trall on täies hoos.





↑ Hoovikohvikute päeval pakutakse head-paremat ka akendel – jäätisekohvik Marja tänaval.



↑ Koristustalgud on aitavad linnaosa puhastada ja süvendavad kambavaimu – kohalikud noored Marja ja Lepiku tänavate vahelises „tondimetsas“.

↑ Londoni Hyde Parkist innustust saanud kõnepukk on olnud heaks platvormiks luule ja proosa ettekandmisel. Fotol loeb luulet Carolina Pihelgas.

XX SUPILINNA PÄEVAD

Nädalavahetuse kava



PLATSIPÄEV

Laupäev, 23. aprill 2022

13.00 Avatakse täika

Pealaval:

- 13.00 avamine
- 13.10 Tartu Swing
- 13.30 Laulupesa
- 14.00 Hull Teadlane
- 14.30 Tantsumõmm
- 14.50 Tantsukool Shaté
- 15.20 Allikabänd
- 15.45 Tähtvere Tantsukeskus
- 16.15 WAF-Laulukool
- 16.45 JJ-Street
- 17.00 Elleri Pärimusmuusika osakond
- 19.00 Arno Tamm
- 20.00 Jaan Pehk
- 21.00 Chills
- 22.00 Metsatöll
- 23.00 LÕPP

Tegevused kiigepitsil (kell 13-18):

- Tartu 2024
- Spordimuuseum
- TÜ Muuseum
- Loodusmaja
- Päästeamet
- Minikool
- Autosert Autokool
- Paranduskelder
- Akros

AVATUD HOOVIDE PÄEV

Pühapäev, 24. aprill 2022

Supilinnased avavad oma uksed, väravad ja südamed. Avatud hoovikohvikud.

- 9-11 Kiigepitsi koristamine
- 11-15 Tartu Keslinna Kooli kogukonnapäev (Kroonuaia 7a).

HOOVID JA KOHVIKUD:

- Alates k 12 **Herne 5.** Herne Lustimaja (takod ja supp, küpsised ning isetehtud limonaad)
- Alates k 10 **Herne 5 sisehoov.** Naabri kass (võileivad ja hommikukohv, magusad vahvlid moosi ja jäätisega, smuutid, lastele mängimiseks liivakast, jäneseid, batuut)
- 12-19 **Herne 15 sissesõidutee.** Kolm kassi (sõnikuburksid luugimüügist, avatud Supilinna kassiaia fotonäitus)
- 11-18 **Herne 53b.** Hernes, hernes ... uba (toidud ja joogid hernesest ja ubadest, muusikalised etteasted ja kunstinäitus)
- 11-14 **Herne 55.** Herne-Piiri Pitsapunkt (isetehtud minipitsad, midagi magusat ka)

Kavas võib ette tulla muudatusi

Lisainfo: Supilinna päevade peakorraldaja Jaanus Tepomees (53484158) www.supilinn.ee

KÕIK ÜRITUSED ON TASUTA

Toetajad: Tartu linnavalitsuse kultuuriosakond, Tartumaa Omaavalitsuste Liidu kohaliku omaalgatuse programm.

- 11-18 **Kartuli 1.** Kartuli pood (kodumaine ja indiapärane toit ajaloolisest Kartuli tänava poehoonest)
- 10.30-16 **Kartuli 6.** Väravakohvik (midagi soolast ja midagi magusat, midagi sooja ja midagi külma, midagi gluteenivaba, midagi taimset, mitut liiki jookke, otse valmivad hiigelpannkoogid, värsked apelsinimahl, kaasaostmiseks maiustused)
- 11-15 **Kroonuaia 7a.** Tartu Keslinna Kooli kogukonnapäev (õpilased ja koolilapsed avavad koolimaja uksed kogu linnarahvale, avatud kohvikud ja töötod, toimuvad kontserdid)
- 11-14 **Kroonuaia 66a** (sissepääs Oa tn alguses). Taevamanna lasteaias (aed on sel päeval hea nii suurtele kui väikestele, päikeselisel õuel leidub head kohvi ja elavat muusikat, vahvlid ja pannkooke, kühvleid ja liivakooke, kastiautosid ja võrkkiikesid)
- 12-15 **Lepiku 14 siseõu.** Vegan Brunch (soolane ja magus vegantoid, hoovis avatud näitus)
- 12-18 **Marja 10.** Marja Kobar
- 11-16 **Oa 14.** Oa 14 hoovikohvik (toit vastavalt ilmale ja isule, avatud hoov istumiseks ja mängimiseks)
- 10-16 **Tähtvere 4, II korrus.** Korp! Indla konvendikohvik (kohvik, ohutushoiu koolitus, muusikalised etteasted, kogu tulu Tartu naiste varjupaigale)
- 12-18 **Tähtvere 5a hoov.** Garaažibaar "Leo juures" (kohvik, restoran, baar 3in1 ja Kairo näitus)
- 11-15 **Tähtvere 16-1.** GameGround põgenemistoa magusad ampsud (maitssvad ja magusad ampsud, nende hulgas "kirju koer", küpsisetort, ilma pulkadeta pulgakoogid, värsked apelsinimahl jpm, iga ostuga kaasa meie põgenemistoa 5€ sooduskupong)